

пропонуємо кілька платформ для створення цифрових рефлексивних щоденників, таких як Evernote, OneNote, Sciblink, Stormboard та Google Keep. За допомогою цих інструментів учні можуть додавати веб-сайти до аудіо, зображень та кліпів, а коли вони синхронізуються на всіх пристроях, викладач завжди може бачити їх на віртуальному диску. Як щоденник ми також пропонуємо використовувати Microsoft One Note, який інтегрується з Microsoft 365, зберігаючи запис в обліковому записі One Drive. Google Keep – ще один інструмент для самоорганізації та визначення пріоритетів, хоча він має дещо меншу кількість варіантів. Для рефлексії щодо результатів навчання, ми радимо використовувати ресурси Kahoot, Socrative або Anketa Everywhere для розробки анкет.

Отже, на нашу думку, критична рефлексія є показником рівня автономії та індивідуалізації і дозволяє регулювати власну навчальну діяльність. Ми визначаємо рефлексію як здатність особистості усвідомлювати результати власного навчання, бачити межі та можливості у вирішенні навчального завдання, коригувати власні дії відповідно до пріоритетів та потреб. В результаті рефлексії студенти усвідомлюють успіхи та помилки, навчаються визначати стратегії та обирати засоби навчання, формують критичне ставлення до власних можливостей, умінь та ресурсів. В результаті, під час виконання наступного завдання використовується більш широкий вибір ресурсів та засобів, висувуються припущення, гіпотези, відбувається логічне обґрунтування та реалізація обраного рішення. Дослідження виявило, що оптимізація індивідуалізації навчання іноземної мови є комплексом функціонально пов'язаних вмінь: критична рефлексія щодо наявного досвіду навчання, орієнтація на персоналізацію, визначення якості особистих знань іноземної мови відповідно до встановлених стандартів, проведення самоцінювання результатів навчання, аналіз отриманих результатів навчання та проектування подальшої індивідуальної навчальної діяльності. Критична рефлексія за певних умов дозволяє особистості досягти нового рівня розвитку. Таким чином, рефлексія будується навколо вже наявних знань, умінь, навичок, які дозволяють досягти успіху та аналізувати причини невдач та труднощів, що гальмують досягнення запланованих результатів.

Список використаних джерел

1. Горбунова Л. Теорія трансформативного навчання: освіта для дорослих в умовах «плинної сучасності». *Філософія освіти*. 2013. № 2. С. 66–114.
2. Ash S. L., Clayton P.H. The articulated learning: An approach to guided reflection and assessment. *Innovative Higher Education*. 2004. № 29 (2). P. 137–154.
3. Gholami H. Self-assessment and Language Autonomy. *Theory and Practice in Language Studies*. 2016. № 6 (1). P. 46–51.
4. Kember D., McKay J., Sinclair K., Kam F., Wong, Y. A four-category scheme for coding and assessing the level of reflection in written work. *Assessment & Evaluation in Higher Education*. 2008. № 33 (4). P. 369–379.
5. Mezirow J. Overview of transformative learning theory. In *Contemporary theories of learning: Learning theorists in their own words*/ ed. K. Illeris. New York : Routledge, 2009. P. 90–105.

Леся ЛЕБЕДИК

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Реалізація основних принципів якісної підготовки фахівців соціальної роботи у закладах вищої педагогічної освіти є досить важливою, адже зумовлює низку актуальних педагогічних завдань, які потребують наукового обґрунтування. Проблема дослідження

впливає із суперечностей між практикою і теорією підготовки фахівців до соціальної роботи у закладах вищої педагогічної освіти. Істотно змінюються функції фахівця із соціальної роботи – важливим стає не тільки впровадження інноваційних технологій соціальної роботи, а й наявність творчого вміння розв'язувати проблеми забезпечення високої ефективності соціальної роботи.

За нинішніх умов зростання соціальної вагомості фахівців із соціальної роботи постає завдання підвищення якості їх професійної підготовки, а тому виникає потреба цілеспрямованого, усвідомленого підходу до формування стратегії означеної підготовки у закладах вищої педагогічної освіти.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми [1–22 та ін.], показав, що дослідження професійної підготовки фахівців із соціальної роботи можуть базуватися на теоретико-методологічних працях Ю. Бабанського, І. Беха, С. Гончаренка, В. Загвязинського, І. Зязюна, В. Кременя та ін.; працях з дидактики професійної освіти А. Алексюка, Р. Гуревича, Л. Кравченко, Л. Лук'янової, О. Набоки, Н. Ничкало, В. Стрельникова [16–22], П. Юцявічене та ін.; методологічних працях із соціальної педагогіки та соціальної роботи С. Харченка, С. Омельченко, С. Коношенка і Н. Коношенка та ін.

Разом з тим, аналіз наукових праць українських авторів показав, що поза увагою дослідників залишилися питання теоретичних та методичних засад професійної підготовки фахівців із соціальної роботи у закладах вищої педагогічної освіти України. Тому метою нашого дослідження став підбір такого якісно-кількісного рівня принципів професійної підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи, які б забезпечили їхню необхідну і достатню підготовку до майбутньої соціальної роботи, які розпочаті нами у попередніх розвідках [1, с. 215–219; 2, с. 295–297; 3, с. 228–231; 4, с. 16–18; 5, с. 456–461; 6, с. 316–320; 7, с. 165–170; 8, с. 301–303; 9, с. 42–45; 10, с. 49–53; 11, с. 35–42]. Методологічною основою означеного дослідження стали наукові положення теорії пізнання й управління про взаємозв'язки соціального, професійного і гуманістичного розвитку особистості, її активну роль в процесі оволодіння професійними знаннями, вміннями та навичками; про діяльність як усвідомлену форму творчого ставлення до професії [7, с. 166; 12, с. 160–163; 13, с. 181–188; 14, с. 175–179; 15, с. 201–207; 16, с. 25–27; 17, с. 122–124; 18, с. 333–335].

Аналіз принципів підготовки фахівців, висвітлених у вітчизняних педагогічних дослідженнях, показує важливість розробки принципів професійної підготовки фахівця із соціальної роботи. Перша група принципів стосується змісту, друга – її організації, форм і методів. До першої групи відносимо принципи: пріоритетності досягнення афективних цілей, усвідомленої перспективи, подвійності когнітивної навчальної мети, поділу змісту предметного пізнання [7, с. 166]. Організація, форми і методи цієї підготовки будувалася на принципах: технологічності навчання і підготовки до професійної діяльності, ергономічності, варіативності, гнучкості, індивідуального консультування [7, с. 166; 12, с. 160–163; 13, с. 181–188].

Основними принципами якісної підготовки фахівців соціальної роботи у закладах вищої педагогічної освіти є:

1) принцип *пріоритетності досягнення афективних цілей* під час вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу означає позитивне ставлення, але студенти негативно сприймають дисципліни, в назві яких є термін «педагогіка»; тому було внесено корективи у освітню програму, приміром, з'явилася дисципліна «Комунікативний менеджмент» [7, с. 166–167];

2) принцип *подвійності когнітивної навчальної мети* означає, що засвоєння дисциплін психолого-педагогічного циклу має закласти психолого-педагогічну базу майбутньої професійної діяльності та забезпечити необхідну і достатню підготовку до соціальної роботи; реалізація цього принципу можлива на основі спорідненості

структури психолого-педагогічних завдань підготовки з менеджменту та підготовки до соціальної роботи (суб'єкти діяльності, мотиви, цілі, планування, організація, процес, дії, предмет, продукт, контроль, результат, засоби, умови, комунікації, прийняття рішення – є основними поняттями менеджменту і соціальної роботи);

3) принцип *поділу змісту предметного пізнання* реалізується на основі співвідношень «загальне – особливе – конкретне»: до «загального» (або системних знань) відносяться психологічні аспекти будь-якої діяльності, адже в соціальній роботі й у соціальній педагогіці саме психіка суб'єктів діяльності є визначальною для її результативності та ефективності; «особливими» є психолого-педагогічні аспекти діяльності фахівця із соціальної роботи як менеджера, який планує, організовує, мотивує, контролює ту чи іншу діяльність різних суб'єктів; «конкретними» за цих умов стають дидактичні, методичні та виховні аспекти соціальної роботи [7, с. 167];

4) принцип *технологічності* соціальної роботи і підготовки базується на уявленні про технологію як поєднання кваліфікованих навичок і вмій, засобів, методів, відповідних знань, що необхідні для здійснення бажаних перетворень в інформації, в предметах, в людях [7, с. 167];

5) принцип *ергономічності* – вимагає урахування затрат часу, необхідного для вивчення конкретних проблем професійної підготовки, забезпечує передбачення наслідків і затрат, обумовлених вибором стратегії підготовки до соціальної роботи [7, с. 168];

6) принцип *варіативності* – орієнтує кожного фахівця із соціальної роботи на розробку власних проєктів, програм і стратегій соціальної роботи, а також дозволяє створити цілісне уявлення про його можливості для професійного розвитку [7, с. 167];

7) принцип *гнучкості* – вимагає створення адаптивної системи професійної підготовки фахівців до соціальної роботи, визначення структури дисциплін залежно від початкового рівня підготовки кожного студента і передбачуваного кінцевого результату, зміни структури освітньої програми на основі результатів проходження різних етапів підготовки фахівця [7, с. 168];

8) принцип *індивідуального консультування* – передбачає консультування майбутніх фахівців із соціальної роботи як зі змісту професійної підготовки, так і щодо вибору оптимальних шляхів і методів досягнення поставленої мети з урахуванням індивідуальних особливостей кожного фахівця [7, с. 168].

Отже, програми дисциплін мають охоплюють всі аспекти психолого-педагогічної і професійної підготовки фахівців до соціальної роботи (виховання, індивідуально-психологічні аспекти, навчально-психологічні аспекти навчання, дидактика, педагогічна майстерність, спілкування, управління соціальною роботою тощо), а їх реалізація дає можливість досягти когнітивних, психомоторних і афективних цілей навчання. Ефективність цієї програми підготовки студентів університету доводять результати навчальної практики (мережа закладів соціальної роботи), участь студентів у наукових конференціях, вступ випускників університету до аспірантури за своєю і суміжними спеціальностями тощо.

Список використаних джерел

1. Лебедик Л. В. Дидактичні принципи формування ІКТ-компетентностей майбутніх учителів математики у процесі фахової підготовки. *Фізико-математична освіта : науковий журнал*. 2017. Вип. 3 (13). С. 215–219.

2. Лебедик Л. В. Застосування освітнього менеджменту у професійній підготовці майбутніх фахівців із соціальної роботи. *Нова українська школа: траєкторія поступу*: зб. тез доповідей III Всеукр. наук.-практ. конф., 02 квіт. 2021 р. / за заг. ред. Л. В. Задорожної-Княгницької. Маріуполь : МДУ, 2021. С. 295–297.

3. Лебедик Л. В. Критерії розвитку інтелектуального обдарування особистості майбутнього фахівця у сфері соціальної роботи. *Обдаровані діти – скарб нації*: матеріали Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 8–11 груд. 2020 р.) Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2020. С. 228–231.

4. Лебедик Л. В. Підготовка фахівців із соціальної роботи на основі компетентнісного підходу. *Didascal* : часопис : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнародною участю «Університетська освіта в Україні у контексті інтеграції до європейського освітнього простору», 17–18 листоп. 2020 р. / Кафедра загальної педагогіки та андрагогіки ПНПУ імені В. Г. Короленка. Полтава, 2021. № 21. С. 16–18.

5. Лебедик Л. В. Підготовка майбутніх фахівців у сфері соціальної роботи до застосування соціально-педагогічних технологій. *Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 18-19 трав. 2021 р. Київ : Університет «Україна», 2021. С. 456–461.

6. Лебедик Л. В. Підготовка фахівців для системи спеціальної освіти на засадах педагогічного менеджменту. *Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі* : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф. (25 листоп. 2020 р., м. Суми). Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. С. 316–320.

7. Лебедик Л. Принципи підготовки фахівців спеціальності «Педагогіка вищої школи». *Витоки педагогічної майстерності* : серія «Педагогічні науки». Полтава, 2014. Вип. 14. С. 165–170.

8. Лебедик Л. В. Проблемні аспекти правового забезпечення економічної безпеки фахівців у сфері соціальної роботи. *Господарське право та процес в умовах трансформації суспільних відносин*: матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. (в авторській редакції), (м. Кривий Ріг, 25 верес. 2020 р.). Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2020. С. 301–303.

9. Лебедик Л. В. Професійний розвиток майбутніх фахівців у сфері соціальної роботи засобами інформаційних технологій. *Проектування індивідуальної траєкторії професійного розвитку педагога в контексті Концепції «Освіта впродовж життя»* : збірник тез доповідей наук.-практ. конф. з міжнародною участю, м. Краматорськ, 10 груд. 2020 р. / відп. ред. Д. В. Малеев. Вінниця : Європейська наукова платформа, 2020. С. 42–45.

10. Лебедик Л., Стрельников В. Інтерактивні технології навчання майбутніх фахівців у сфері соціальної роботи. *Імідж сучасного педагога*. 2020. № 4 (193). С. 49–53.

11. Лебедик Л. В., Стрельников В. Ю. Формування лідерських якостей у майбутніх офіцерів Національної гвардії України. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2021. № 3. С. 35–42.

12. Стрельников В. Ю. Акмеологічний підхід до підготовки фахівців із соціальної роботи. *Didascal* : часопис : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнародною участю «Університетська освіта в Україні у контексті інтеграції до європейського освітнього простору», 17–18 листоп. 2020 р. / Кафедра загальної педагогіки та андрагогіки ПНПУ імені В. Г. Короленка. Полтава, 2021. № 21. С. 160–163.

13. Стрельников В. Ю. Інноваційні технології підготовки соціальних педагогів до роботи в умовах спеціальних навчальних закладів. *Новітні медико-психолого-педагогічні технології діагностики, запобігання і подолання мовленнєвих розладів* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (Полтава, 1–2 жовт. 2009 р.). Полтава : ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2009. С. 181–188.

14. Стрельников В., Лебедик Л. Можливості системи освіти дорослих для соціальної адаптації переміщених осіб із зони агресії РФ та учасників АТО. *Роль держави та громадського сектору в соціальній адаптації переміщених осіб із зони агресії РФ та*

учасників АТО: збірник матеріалів круглого столу до Дня захисника України, Київ, 17 жовт. 2018 р. / за заг. ред. Войтович Р. В., Ворони П. В. Київ : ТОВ «Видавничий дім «АртЕк», 2018. С. 175–179.

15. Стрельніков В. Ю., Лебедик Л. В. Розвиток креативності майбутнього фахівця соціальної роботи в епоху цифрової реальності. *Філософія для дітей: сучасний стан і перспективи розвитку*: матеріали Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (Київ, 25, 26 трав. 2021 р.). Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2021. С. 201–207.

16. Стрельніков В. Ю. Можливості модульної освіти для інтенсифікації навчання. *Підготовка соціального педагога на засадах партнерства* : матеріали наук.-практ. конф. 24 листоп. 2015 р. / за редакцією М. П. Васильєвої. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди. 2015. С. 25–27.

17. Стрельніков В. Ю. Підготовка фахівців спеціальності «Педагогіка вищої школи» до соціальної діяльності. *Професійна підготовка фахівців соціальної сфери : надбання, проблеми, перспективи* : Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 23–24 берез. 2012 р.) / ред. колегія : Романовська Л. І. (голова) та ін. / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Хмельницький національний університет, каф. соц. роб. і соц. педагог. Хмельницький : ХНУ, 2012. С. 122–124.

18. Стрельніков В. Ю. Правові основи діяльності суб'єктів соціальної роботи з дітьми та молоддю. *Господарське право та процес в умовах трансформації суспільних відносин: матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф.* (в авторській редакції), (м. Кривий Ріг, 25 верес. 2020 р. Кривий Ріг: ДЮІ МВС України, 2020. С. 333–335.

19. Стрельніков В. Ю. Професійний розвиток майбутнього фахівця як складник його соціальної діяльності у контексті сучасної соціокультурної ситуації. *Соціально-педагогічна діяльність в умовах трансформації суспільства : теоретичні та прикладні проблеми* : монографія / С. П. Архипова, Т. М. Десятов, І. І. Кругляк та ін. ; за заг. ред. С. П. Архипової. Черкаси : Вид. ФОП Гордієнко Є. І., 2014. С. 19–46.

20. Стрельніков В. Ю. Соціальна адаптація переміщених осіб із зони агресії РФ та учасників АТО у системі освіти дорослих. *Філософія публічного управління*. 2018. № 2. С. 67–70.

21. Стрельніков В. Ю. Соціальна робота з безпритульними дітьми: світовий досвід. *Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу»* (м. Полтава, 19–20 квіт. 2017 р.). У 3-х томах. Київ : Університет «Україна», 2017. Том 1. С. 161–170.

22. V. Yu. Strelnikov, L. V. Lebedyk, T. V. Hura, S. I. Sysoieva, S. V. Stankevych, E. V. Shapovalova, O. Ye. Avilova. Leadership and social work in the environmental management system. *Ukrainian Journal of Ecology*. 2021. № 11 (2). С. 349–351.

Оксана ДАНИСКО

НОВІТНІ КОНЦЕПЦІЇ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Сучасні трансформаційні процеси у світі як рушійні сили еволюційного розвитку закономірно зумовлюють виникнення кризових ситуацій в освіті, зокрема у системі фізичного виховання школярів. Ситуація загострюється погіршенням стану здоров'я учнівської молоді, зниження в школярів мотивації до фізкультурно-спортивної активності. В умовах реформування та реалізації концепції Нової української школи актуалізується проблема підвищення ефективності фізичного виховання школярів у системі освіти.